

6.

NAGY ESZTER CECÍLIA

PARLAMENTI KÉPVISELŐK ÉS AZ EMAIL:

13 ORSZÁG PARLAMENTI KÉPVISELŐINEK VIZSGÁLATA

Az internet megjelenése nagy változást hozott az élet szinte minden területén, s a benne rejlő lehetőségeket a politikai kommunikáció is felismerte, hiszen a tértől és időtől független kapcsolatfelvétel számos lehetőséget rejt magában. Az új információs és kommunikációs technológiák már nem csak közvetlenül az egyes választások előtt fontosak, hiszen a politikusok jobbra igyekeznek fenntartani a kapcsolatot az állampolgárokkal az egyes ciklusok alatt is. Tanulmányomban tizenhárom ország parlamenti képviselőinek interaktivitásával foglalkozom. Azt vizsgálom, hogy egy nemzetközi kutatócsoport nevében megírt email-es megkeresésre milyen arányban válaszolnak különböző európai országok parlamenti képviselői. Van-e különbség a volt államszocialista országok és „nyugatibb” társaik válaszolási hajlandósága között? A képviselők aktívabbak-e válaszolás terén, illetve a kormánypárti vagy ellenzéki politikusok reagálnak-e nagyobb eséllyel egy elektronikus levélre?

Tanulmányomban a politikai kommunikáció harmadik, vagyis posztmodern korszakával foglalkozom. A politikai kommunikáció fejlődését három nagy korszakra osztja a szakirodalom: a modernitás előtti időszakra, mely valójában hatalmi kommunikációt jelentett, de az egykori politikai gondolkodók írásai máig érvényes gondolatokat tartalmaznak; a modern korszakra, mely a rádió és a televízió aranykorának számított, vagyis a média stabil eleme lett a politikai kommunikációnak, valamint a posztmodern időszakra, mely a digitális technológia, az internet térnyerésének periódusa (Merkovity, 2012: 55–57).

Az internet megjelenése óta már egy egész generáció nőtt fel úgy, hogy a világháló mindennapjaik természetes részévé vált. Szűts Zoltán értelmezése szerint (Szűts, 2012), ha a kommunikáció célja a tér és idő legyőzése, akkor az internetes kommunikáció az információt gyorsabban, valós időben képes továbbítani, és emellett nagy mennyiségben és hosszú ideig képes tárolni.

Legyőzi a fizikai távolságot, mert egy hipertextben minden távolság egy kattintásnyi, az adatok a digitális hálózatokon tárolhatók, kereshetők és másolhatók, tértől és időtől függetlenül egyszerre több felhasználó által is elérhetők és a korábbi technológiákhoz képest olcsóbb, valamint szélesebb felhasználói réteg számára hozzáférhető.

A politikai kommunikáció kezdetben még csak minimális szinten élt az internet adta lehetőségekkel, de manapság már szinte elvárás a politikai szereplőkkel szemben, hogy elérhetőek legyenek a világhálón keresztül: egy pártnak legyen honlapja, melyen keresztül megismerhető ideológiája, programja, tájékozódhatunk tagjairól. Az egyes politikusok is legyenek elérhetőek a weben, akár saját honlapon, blogon, vagy közösségi portálon keresztül és legyen egy olyan felület, ahol kapcsolatba lehet lépni velük. Így ugyanis megvalósulhat a tájékozott állampolgár eszménye, mely a politikai aktivitást is magában hordozza, beleértve „a politikusok elektronikus levelek útján való megszólításától kezdve a tiltakozó emailekkel való elárasztásukig, az utcai demonstrációk internetes szervezéséig” (Kiss – Boda, 2005: 14.). Ezen túl a felhasználók elemzésével a kutatók is információhoz juthatnak.

Az internet és a politika szereplői közötti kapcsolatot a politikatudomány először az online kampányolásban rejlő lehetőségek miatt vizsgálta. A politika először az Egyesült Államokban, az 1990-es évek közepén fedezte fel magának az internetet, bár kezdetben az empirikus kutatások még azt mutatták ki, hogy a pártok csak kötelességtudatból, mintakövetésből voltak jelen az online térben és honlapjaikat egyirányú kommunikációs csatornaként használták, tehát csak információt terjesztettek a segítségével és nem interakciós eszközként tekintettek rá (Szabó – Mihályffy, 2009: 90.). Az új évezred web 2.0 korszakának köszönhetően azonban egyre professzionálisabb megoldások épültek be a politikai kampányokba, hiszen olyan szolgáltatások válnak elérhetővé az online kommunikációs felületen, ahol a felhasználók egyben tartalomszolgáltatók is lehetnek, fájlokat oszthatnak meg, információt terjeszthetnek és véleményt nyilváníthatnak.

6.1. A KUTATÁS HIPOTÉZISEI

Az ausztrál, lett és magyar egyetemi oktatókból és hallgatókból álló kutatócsoportunk tizenhat ország, köztük tizenhárom európai ország parlamenti képviselőinek küldte el ugyanazt a tartalmú elektronikus levelet. Az országok a következők: Ausztria, Egyesült Királyság, Észtország, Dánia, Horvátország, Írország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Montenegró, Spanyolország, Svájc és Svédország.

Kiválasztásuk elsődleges szempontja az volt, hogy a kutatócsoport mely országok nyelvét beszéli, illetve mely országok nyelvén sikerült megszerezni a kiküldött email fordítását. Fontos kritérium volt továbbá, hogy az emaileket lehetőleg a kampányidőszakok elkerülésével küldjük el, hiszen egy intenzív szavazatszerző periódus várhatóan növelte volna a válaszok számát – akár annak ellenére is, hogy nem állampolgárként, hanem nemzetközi kutatócsoportként definiáltuk önmagunkat. A vizsgált országok viszonylag nagy számát tekintve azonban nem sikerült teljesen elkerülni a választási küzdelmeket megelőző kampányidőszakokat, mert két országba, Litvániába és Montenegróba az emailek a választásokat körülbelül fél évvel megelőzve érkeztek meg.

A vizsgált országokat sokféleképpen lehet csoportosítani. Az első kiindulópont számomra a politikai múltban gyökerezik. Arra voltam kíváncsi, hogy vajon a volt államszocialista országokban alacsonyabb lesz-e a parlamenti képviselők válaszolási aránya. A határoknak lassan nincs sok jelentősége Európában és az internet eleve nem ismeri a határokat. Ebből következik a kérdés, hogy vajon az egyes országok történelmi sajátosságainak is egyre kevesebb a szerepe? Az új információs és kommunikációs technológiák (IKT) gyors terjedésére tekintettel feltételezhetnénk, hogy Európában az internethasználat nem függ össze a múlttal.

Vizsgálódásom második része a női képviselők válaszolási arányára irányul. Úgy gondoltam, hogy azokban az országokban lesz magasabb a női képviselők válaszolási aránya, ahol az összes pártra vonatkozó törvény, vagy a pártok saját maguk megszabják, hogy képviselőik hány százaléka legyen nő, vagyis női kvótát alkalmaznak. Persze felmerülhet az is, hogy a kvótát alkalmazó országokban alacsonyabb lesz a képviselők vá-

laszolási hajlandósága, mert előfordulhat, hogy csak a kvóta és nem a valós politikai igény miatt vannak jelen a parlamentben. Ez a probléma azonban messze vezetne bennünket a választási rendszerek közötti különbségek világába, mert könnyen lehet, hogy egy arányos választási rendszerű országban megtörténhet az említett eset, azonban egy többségi választási rendszert alkalmazó országban ez már kevésbé valószínű.

Harmadsorban pedig arra voltam kíváncsi, hogy befolyásolja-e a válaszolási hajlandóságot a kormány-ellenzék reláció, vagyis azokból a pártokból érkezik-e több válasz, melyek hatalmon vannak, vagy azokból, akik ellenzékbe szorultak.¹ Azt feltételeztem, hogy az irányító pártok képviselői kisebb mértékben, az ellenzékiek, pedig nagyobb arányban fognak válaszolni, hiszen nekik meg kell ragadni minden alkalmat, hogy szerepelhessenek, hallassák hangjukat.²

6.2. A KUTATÁS MÓDSZERTANA

Kérdéseink megválaszolására az egyes országok parlamenti képviselőinek hivatalos email címére elektronikus levelet küldtünk és a beérkező válaszokat összesítettük.

A célunk eléréséhez össze kellett állítani az egyes országok parlamenti képviselőinek névsorát pártok szerint csoportosítva. Mivel elsőként arra voltunk kíváncsiak, hogy a vizsgált országok képviselőinek hány százaléka válaszol elektronikus levélen keresztül megkeresésre, ezért mindenekelőtt a hivatalos email címnek kellett utánanézni. Az adatok összegyűjtésénél a parlamentek honlapjai nyújtottak nagy segítséget, de hiányosság esetén több alkalommal is szükség volt az egyes képviselők honlapjáról tájékozódni. Az adatbázisként szolgáló táblázatokba ezenkívül még

1 Az eredményeket a parlamenti frakciók mentén is vizsgáltam, de azok nem adnak választ a kutatási kérdésekre, s elemzésük túlmutatna e tanulmány keretein.

2 Fontos hangsúlyozni, hogy a tanulmányban szereplő kutatás eredményeként nem a képviselők interaktivitására kapunk választ, hiszen másmilyen körülmények között másmilyen eredmények születhetnek. Ha például egy másik email címről írunk, vagy másmilyen tartalmú üzenetet küldünk, adott esetben egy más összetételű parlamentnek teljesen eltérő lehet a végeredmény. Ebből kifolyólag az itt leírt eredményeket nem szabad egzaktt végeredménynek tekinteni

kigyűjtöttük a képviselők születési évét, illetve azt is, hogy melyik nemhez tartoznak. Az egyetlen problémát Spanyolország jelentette, itt ugyanis a parlament honlapja sok esetben a képviselők nevén kívül nem szolgált semmilyen más releváns információval. A párthonlapok, közösségi oldalakon létrehozott profilok néhány esetben sikerre vezettek, de végeredményként nem sikerült elküldeni az összes képviselőnek a leveleket. Ezenkívül ez volt az az ország, ahonnan a legtöbb „mailer daemon” értesítő, vagyis a nem létező email címre küldésről szóló automata válaszelevél jött.

A levelek kiküldése nem egyszerre történt. A felmérést tíz hónapon belül, 2012. március 22-e és 2013. január 21-e között készítettük el. Az emaileket két általunk létrehozott email címről (interactivity.research@gmail.com; interactivity.research12@gmail.com) küldtük el és két hétig vártunk a válaszelevelekre.³

Úgy gondoltuk, a kéthetes válaszvárású intervallum ésszerűnek számít, hiszen figyelembe kell venni azt, hogy a képviselők valószínűleg naponta több levelet kapnak. Továbbá esély van arra is, hogy a leveleket nem egyből személyesen a címzettek olvassák el, hanem átmennek bizonyos szűrőkön – például titkár, személyi asszisztens – mire a politikusokhoz kerülnek. Ennek ellenére nem egy esetben fordult elő, hogy egy-egy válasz a meghatározott időkereten kívül érkezett, de a későn érkezőket nem vettük figyelembe a kutatási eredmények összesítésekor. Nem számítottak válasznak továbbá az automata emailek sem, vagyis, amikor az elküldést követő pár percen belül azonnal jött egy válaszelevél. Ezek többsége általában arról szólt, hogy a címzett észlelte a levelet, de mivel naponta rengeteg megkeresést kap, kéri, hogy legyünk türelemmel, igyekszik minél előbb megválaszolni kérdésünket, vagy pedig arról tájékoztatott, hogy az adott képviselő éppen házon kívül tartózkodik, így szintén szíves várakozásunkat kéri. Válasznak számított viszont minden olyan reakció, amely személyesen a képviselőktől érkezett, még akkor is, ha kitérő vagy negatív hangvételű választ adott, továbbá azokat is ide soroltuk, amelyek az adott képviselő titkárán, asszisztensén keresztül jöttek. Ezeket azért tekintettem válasznak, mert

³ Az email címek elnevezésekor az volt a kutatócsoport szándéka, hogy a kutatás valódi célja is jelenjen meg.

személyesen szólítottak meg, így valószínűsíthető, hogy legalább olvasásra méltatták levelünket. Azonban két ízben is előfordult, hogy egy egész frakció nevében kaptunk választ. Ezeket nem számítottuk annyi válasznak, ahányan a frakciót alkotják, hanem csak egyetlen reakciónak tekintettük, hiszen nem az egyes politikusokra hivatkoztak a válaszban, hanem egy egész frakcióra, nem a politikus irodájából jött a reakció, hanem a párt egy másik részlegéből.

Minden ország képviselői ugyanolyan tartalmú levelet kaptak. A megfogalmazásnál igyekeztünk figyelni arra, hogy a levél ne legyen túl hosszú és minél tagoltabb felépítéssel rendelkezzen. Erre azért volt szükség, mert feltételeztük, hogy egy rövidebb, tömörebb levéllel nagyobb eséllyel foglalkoznak a megkérdezettek, s talán a válaszolási hajlandóság is nagyobb arányú lesz.

A kérdés semlegességére is ügyelni kellett, mert a végeredményt nem szerettük volna befolyásolni egy politikai, ideológiai jelentést magában hordozó témakörrel, mely megválaszolásától egyes képviselőcsoportok elzárkózhatnak. Emellett igyekeztünk hivatalos hangnemet megütni és elkerülni a túl személyes hangvételt. A levelet egy nemzetközi kutatócsoport nevében írtuk, és arra kérdeztünk rá, hogy milyen lépéseket kellene tenni annak érdekében, hogy a képviselő választókerületében csökkenjen a dohányzók száma, illetve hogy ez kritikus témaként jelenik-e meg a képviselő politikájában.⁴ Hogy a kitérő válaszokat elkerüljük, válaszlehetőséget sem adtunk meg a kérdésekhez, hiszen nem akartuk ezzel sem befolyásolni a végeredményt.

Minden esetben először az adott ország hivatalos, de legalábbis legnagyobb számban használt nyelvén tettük fel a kérdést majd a kutatócsoport nemzetközi jellegét tükrözve, angolul is megfogalmaztuk érdeklődésünk tárgyát.⁵

4 Hasonló módszerrel végeztek pilotkutatást a Szegedi Tudományegyetemen 2011-ben (Merkovity – Major – Harkai, 2012). Ott a kutatók a magyar képviselők kedvenc tévéműsorára kérdeztek rá. Ekkor több felháborodott választ is kaptak, melyből azt a következtetést vonták le, hogy célszerűbb lenne egy kevésbé „bulvárosabb” színezetű kérdésfeltevés. Ezért jelen kutatásban egy szakpolitikai kérdéssel próbálkoztunk.

5 Svájc esetében nem volt módunk az összes hivatalos nyelvre lefordítani a levelünket, ezért itt csak németül kérdeztünk.

A levélben leszögeztük, hogy a válaszolási hajlandóságra, vagyis a képviselők kommunikációs interakciójára is kíváncsiak vagyunk, ezzel tehát jeleztük levelünk valódi szándékát, vagyis, hogy reagálnak-e egy email-es megkeresésre.

6.3. EREDMÉNYEK

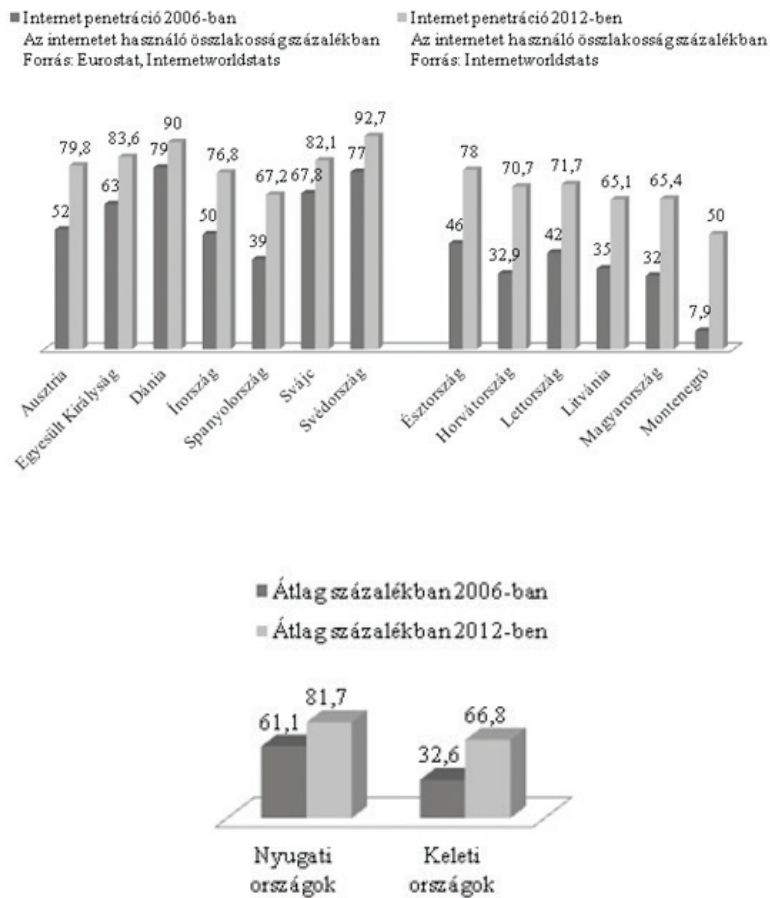
Ahogy már említettem, arra számítottam, hogy a vizsgált országok közül a volt államszocialista államok – tehát Észtország, Horvátország, Lettország, Litvánia, Magyarország és Montenegró – képviselői kisebb mértékben fognak válaszolni email-es megkeresésünkre, mint nyugat-európai⁶ társaik – vagyis Ausztria, Egyesült Királyság, Dánia, Írország, Spanyolország, Svájc és Svédország képviselői.

Ha megnézzük az internethasználattal kapcsolatos statisztikai adatokat megállapíthatjuk, hogy van különbség az egykori államszocialista államok és nyugati társaik között. Az 1. ábrán jól látható, hogy az internet penetráció az egyes országok tekintetében mutat különbségeket, de jelentős változás történt a volt államszocialista országokban.⁷ A 2006-os adatok szerint a nyugati országok lakosainak internethasználata átlagosan szinte duplája az egykori államszocialista országokénak: a nyugati országok lakosainak internet használási átlaga 61,1 százalék, a volt államszocialista országoké pedig 32,6 százalék. 2012-re azonban

6 Az egyszerűség kedvéért Nyugat-Európához sorolom a volt államszocialista államokon kívüli országokat.

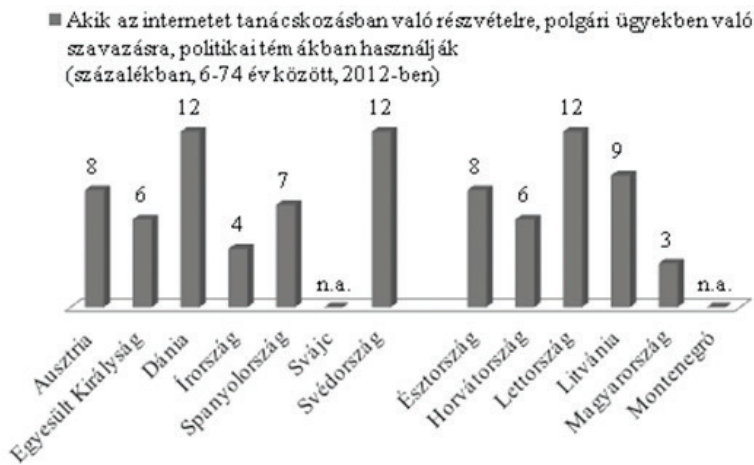
7 Kiss Balázs és Boda Zsolt 2005-ben megjelent „Politika az interneten” c. könyvükben azzal indítanak, hogy érdemes-e egyáltalán foglalkozni az internet és politika viszonyával egy olyan országban, ahol kevesen használnak internetet. Ebből kifolyólag „politikára még kevesebben lehetnek kíváncsiak a weben, aminek pedig az a folyománya, hogy sem a pártok, sem a kormányzati szervek nem nagyon fogják erőltetni a maguk internetes jelenlétét, mert kevesebb népszerűséget, ismertséget, politikai hasznot hoz, mint amennyibe kerül akár az anyagiakat, akár az odafigyelést illetően” (Kiss – Boda, 2005: 5). A szerzők ugyan csak Magyarországot vizsgálják és az ezredforduló utáni első öt évben a fenti kijelentés valószínűleg igaz lehetett a volt államszocialista államok többségére, azonban az IKT eszközök gyors terjedése miatt ma már ez az állítás feltehetően nem állná meg helyét. A tanulmányban azért választottam 2006 és 2012 internet penetrációs adatainak összehasonlítását, mert a rendelkezésre álló adatok alapján e két év áll legközelebb a fenti idézethez és a tanulmány megírásához.

csaknem minden vizsgált keleti országban megkettőződött □ sőt Montenegróban megtriplázódott – az összlakosság internethasználata. Ezzel szemben a nyugati országokban kisebb mértékű a fejlődés, bár itt is az ilyen téren elmaradottabb államok nagyobb növekedést mutatnak. Ennek ellenére még mindig elmondható, hogy van különbség a nyugati és a keleti területek átlaga között: előbbi 81,7 százalék, utóbbi pedig 66,8 százalék (Eurostat 2013, Internetworldstats, 2012).

6.1. ábra Internet penetráció a vizsgált országokban. Forrás: epp.eurostat.ec.europa.eu; internetworldstats.com

Ugyanakkor érdekes a második ábra, mely azt vizsgálja, hogy az európai országok 16 és 47 év közötti lakossága milyen arányban használta 2012-ben az internetet tanácskozásban való részvételre, polgári ügyekben való szavazásra – például ha egy várostervezésről kellett döntenie – és politikai témákban – például egy petíció aláírására (Eurostat, 2012).⁸ E tekintetben feltűnő, hogy nem akora a különbség a két régió között, és meglepő például, hogy az Egyesült Királyság, Svédország és Lettország ugyanolyan mértékben veszi igénybe a világhálót ebből a célból, hazánk pedig sereghajtó.

6.2. ábra Az internet politikai témákban való használata a vizsgált országokban.
Forrás: epp.eurostat.ec.europa.eu

6.3.1. Válaszolási hajlandóság a volt államszocialista országokban és a nyugat-európai államokban

A kutatás eredményei összesített táblázatban láthatók (6.1. táblázat). A legegyszerűbb adat elemzésével kezdtem: milyen arányban válaszoltak emailes megkeresésünkre az egyes országok képviselői? A következő eredmény született: a kutatás során összesen

⁸ A felmérés sajnos nem vizsgálja Svájc és Montenegró lakosságának ilyen adatait.

3010 emailt küldtünk el a vizsgált tizenhárom ország képviselőinek, melyre a megadott időkereten belül összesen 153 választ kaptunk, ez pedig 5,08 százalékos eredményt jelent.

Ország	Parlamenti képviselőknek küldött emailek száma	Válaszok száma	Válaszolási hajlandóság a parlamenti képviselőknek küldött emailek számához viszonyítva	Válaszolási hajlandóság az adott ország n élkül
Nyugat-európai országok				
Ausztria	183	2	1,09%	5,34%
Egyesült Királyság	648	17	2,62%	5,76%
Dánia	179	15	8,38%	4,87%
Írország	166	10	6,02%	5,03%
Spanyolország	291	5	1,72%	5,44%
Svájc	241	32	13,28%	4,37%
Svédország	349	21	6,02%	4,96%
Összesen	2057	102	4,96%	
Átlag			5,59%	
Kélet-európai országok				
Észtország	100	10	10%	4,91%
Horvátország	149	4	2,68%	5,21%
Lettország	99	8	8,08%	4,98%
Litvánia	139	8	5,76%	5,05%
Magyarország	386	20	5,18%	5,07%
Montenegró	80	1	1,25%	5,18%
Összesen	953	51	5,35%	
Átlag			5,49%	
A két ö együtt összesen				
A két ö együtt összesen	3010	153	5,08%	
A két ö átlaga			5,54%	

%6.1. táblázat A vizsgált országok összesített adatai

- 9 Azért nem egyszerűen „Parlamenti képviselők száma” szerepel ebben az oszlopban, mert voltak eltérések a parlamenti képviselők száma és a nekik elküldött emailek száma között. Az esetek döntő többségében ez annak volt köszönhető, hogy az adatok begyűjtésekor éppen betöltetlen volt 1-2 mandátum. Kivételt képez Spanyolország, mivel ahogy a fentiekben már utaltam rá, 36 képviselőhöz semmilyen email-es elérhetőséget nem találtunk, illetve 23 mailer daemon is érkezett. Minden esetben a képviselőknek elküldött emailek számával számoltam.

Az eredmények pontosabb megismerése érdekében kiszámításra került azt is, hogy mekkora az egyes országok válaszolási hajlandósága a parlamenti képviselőknek küldött emailek számához viszonyítva. Svájc szerepelt az élen, mert itt a képviselők 13,28 százaléka reagált, a legkisebb arányban pedig az osztrák képviselők válaszoltak: a képviselők 1,09 százaléka válaszolt.

Az egyik legmeglepőbb eredménnyel Ausztria szolgált. Ez volt az egyik ország, ahonnan egy frakció nevében küldtek választ – nevezetesen a Zöldek (Grüne) állampolgárokkal folytatott párbeszédéért felelős irodájából érkezett a válasz –, de ahogy már korábban jeleztem, ezt csak egy reakciónak számoltuk. A másik eset Svédország volt, itt a Baloldal (Vänsterpartiet) alkalmazta ugyanezt a módszert. Váratlan volt továbbá Montenegró eredménye, hiszen csak egy képviselő válaszolt. Az alsó mezőnybe tartozik emellett még Spanyolország, az Egyesült Királyság és Horvátország. Az Egyesült Királyság esetében számos alkalommal előfordult, hogy az automata válasz felhívta arra a figyelmet, hogy a képviselő csak a választókerületéből érkező emailekre válaszol.

A „középmezőnyhöz” sorolható Magyarország, Litvánia, Svédország és Írország, mert ezen országok eredményei vannak a legközelebb az 5,54 százalékos átlagos válaszolási hajlandóság eredményéhez. Megjegyzendő, hogy Magyarországról és Írországból még két-két későn érkező válasz is jött.

Jól szerepelt Észtország, Lettország, és Dánia, s kiemelkedik Svájc a vizsgált országok közül – utóbbi három országból összesen hat későn érkező válasz is „befutott”.

A 6.1. táblázatból látható, hogy az adott országok parlamenti létszáma nagyon különböző, így egy-két állam könnyen el is torzíthatja a kapott végeredményünket. Jogosan vetődhet fel az a kérdés, hogy vajon mekkora súlya van egy országnak a kutatásunkban. Ezt úgy tudjuk megmondani, hogy ha megnézzük, egy adott állam nélkül milyen eredmény született volna. A következő számítási módszerrel tehetjük ezt meg: az összes képviselő számából kivontuk az adott ország parlamentjének létszámát, majd hasonlóképpen az összes kapott válaszból az adott ország által küldött válaszok számát, és a két adatból százalékos ered-

ményt számoltunk.¹⁰ Az eredményeket a „Válaszolási hajlandóság az adott ország nélkül” című oszlop szemlélteti.

Ha az adott ország nélkül kapott eredmény szignifikánsan eltér pozitív, vagy negatív irányba a kapott végeredményünkhöz képest, akkor azt a következtetést vonhatjuk le, hogy az adott ország nagy súllyal szerepel a megfigyelésünkben. Amennyiben egy ország nélkül jobb eredményt kapunk, azt mondhatjuk, hogy az ország negatív súllyal rendelkezik.

A legjobb eredményt akkor kapnánk, ha elhagynánk az Egyesült Királyságot, hiszen így 5,76 százalékos válaszolási hajlandóság lenne az eredmény. Abban az esetben, ha rosszabb az eredmény a végeredményhez képest, akkor pedig pozitív súllyal rendelkezik az adott állam. A „legpozitívabb” súlyú ország Svájc, hiszen ha elhagynánk, jelentősen rontanánk a végeredményen.

Mivel vizsgálódásom első kérdése a nyugati és a volt államszocialista országok képviselőinek válaszolási hajlandóságára vonatkozik, ezért ezeket az adatokat erre a két kategóriára lebontva is meg kell figyelni.

Így vizsgálva az adatokat, a 2057 nyugati országba elküldött emailre 102 válasz érkezett, ami 4,96 százalékos válaszolási hajlandóságot jelent, amely csekély mértékkel tér csak el az összesített végeredménytől. Ha az internet penetrációs adatokat és ezt a táblázatot összevetjük még meglepőbb a kirívóan alacsony osztrák eredmény. Ausztria lakosságának csaknem 80 százaléka használja az online média adta lehetőségeket, továbbá a politikával kapcsolatos internet-használatban is az erős középmezőnyhöz tartozik. A spanyol eredmény nem annyira rendkívüli, mert az első ábrán feltüntetett eredmények szerint a nyugati országok közül itt használják legkevésbé a világhálót. Viszont ha az Egyesült Királysággal is megtesszük ugyanezt az összehasonlítást, szintén váratlan a végeredmény, mivelhogy a szigetország egyike az élen járóknak a web igénybevételét illetően. A korábban ismertetett felmérés szerint Svédország használja legnagyobb mértékben az internetet, de a képviselők válaszolási hajlandóságát vizsgálva csak a középmezőnyhöz tartozik. Dánia mind az internethasználatban,

10 Ilyen számítási módszert alkalmaznak a politológusok akkor, amikor a választási eredményeket pl. az ország fővárosa nélkül számolják ki, azért, hogy megkapják a „vidék” politikai preferenciáit.

mind a politikával kapcsolatos internethasználatban az élvonalban van, s a válaszolási hajlandóság felmérésében is jól szerepelt. Írország középmezőnybeli szereplése pozitív fejlemény az első és a második diagram eredményeihez viszonyítva. A svájci képviselők a legnagyobb arányban küldtek választ, s az ország szintén nagymértékben használja a világhálót, a politikára való használathoz azonban nem találtam a megjelölt forrásnál adatot. A Svájci Államszövetség Statisztikai Hivatalának weboldalán talált 2010-es felmérés szerint, azonban az ország internethasználóinak 32 százaléka veszi igénybe politikai témákban való tájékozódásra a webet (Bundesamt für Statistik, 2010). Mivel ez az adat más forrásból származik, ezért a második ábrán ezt az adatot nem tüntettem fel. Ezek alapján azonban feltételezhető, hogy a viszonylag nagyarányú válaszolási hajlandóság annak is köszönhető, hogy a svájciak kifejezetten sűrűn fordulnak a nethez, ha politikai témákban érdekeltek.

A volt államszocialista országok képviselői 953 emailre 51 választ küldtek, mely 5,35 százalékos válaszolási hajlandóságnak felel meg. A legkisebb arányban válaszoló Montenegró eredménye olyan szempontból érthető, hogy a keleti országok közül itt a legkisebb az internet penetráció. Horvátország a keleti országok internethasználatának eredményét tekintve az élmezőnybe tartozik és a politikával kapcsolatos internethasználat területén is a középmezőnyhöz sorolható, viszont felmérésünkben gyengébben szerepelt. Az itt kapott átlagos válaszolási hajlandósághoz – 5,49 százalék – viszonyítva Magyarország és Litvánia áll a legközelebb, s az első ábra szerint is a két ország világháló használata közelíti a legjobban a volt államszocialista országok átlagos internet penetrációjához, a litvánok azonban viszonylag nagy mértékben használják a netet politikai témákban. Az e téren gyengébb Magyarország a középmezőnybe tartozó válaszolási hajlandósághoz viszonyítva viszont pozitív eredményt mutat. A vizsgált volt államszocialista országok közül Lettország és Észtország szerepelt a legjobban, s eredményük megfelel az első két ábra adatai alapján várható végkifejletnek, hiszen a két ország élen jár a keleti országok internet penetrációjában, valamint a politikával kapcsolatos web-használatban is jól szerepelnek.

Feltevésém tehát miszerint a volt államszocialista országok képviselői kisebb mértékben fognak válaszolni emailes megkeresésünkre, mint nyugati társaik, nem igazolódott be. Habár a különbség nem számottevő, de a volt államszocialista országok képviselői némileg nagyobb mértékben válaszoltak, mint nyugat-európai társaik.

6.3.2. Női képviselők interaktivitása

Elemzésem következő része a női képviselők válaszolási hajlandóságát mutatja be. Feltevésém az volt, hogy azok az országok, melyek alkalmaznak valamilyen kvótát a nemek közötti arányok kiegyenlítésére, ott a női képviselők válaszolási aránya is magasabb lesz. Globálisan ugyanis egyre nagyobb teret nyer a nők politikai alulreprezentáltságát megváltoztatni akaró, a választások során pártok által alkalmazandó női kvóták bevezetése. Az elmúlt évtizedben számos próbálkozás történt a nemek közötti egyensúly biztosítására. Egyre több ország szabályozza törvényben a női kvóták alkalmazását és egyre több párt önkéntesen írja elő a női kvóta használatát. Európa azonban nem tartozik az élvonalba ezen a területen, a nők még mindig alulreprezentáltak a politikai döntéshozó testületekben. A kontinensen 1998-ban a parlamenti mandátumok 15 százalékát töltötték be hölgyek és egy 2011-es mérés szerint ez az arány csupán 22 százalékra növekedett (Dahlerup – Freidenvall – Johansson – Solt – Bivald – Persson-Weiss, 2011: 12.).

Az országokat három csoportba soroltam aszerint, hogy milyen módon alkalmazzák választási rendszerükben a női kvótákat: (1) Törvény által szabályozott női kvóta: ezt a kvótát az összes párt köteles betartani, s ebbe a kategóriába sorolható a vizsgált országok közül Spanyolország és Montenegró. (2) Önkéntesen a pártok által alkalmazott kvóta: ahhoz, hogy ebbe a kategóriába tartozzon egy ország, a parlamenti képvisellel rendelkező pártok közül legalább az egyiknek kell alkalmaznia alapszabályában valamilyen előírást a nemek közötti arányokra (Dahlerup – Freidenvall – Johansson – Solt – Bivald – Persson-Weiss, 2011: 16-17). A vizsgált országok közül ide tartozik Ausztria, az Egyesült Királyság, Horvátország, Litvánia, Magyarország, Svájc és Svédország. (3) Semmilyen kvóta: Ezen országok értelemszerűen nem alkalmaznak választási rendszereikben semmiféle előírást a nők képviseletére. Ebbe a kategóriába tartozik a vizsgált országok közül Dánia, Észtország, Írország és Lettország.

Az eredmények ismét összesített táblázatban láthatók (6.2. táblázat). Először a kvótát használó országokra számoltam ki az arányokat, majd a kvótát nem alkalmazókra is és végezetül a kettő összesítését is szemléltettem. Ábrázoltam a férfi és női képviselők számát az egyes parlamentekben, majd feltüntettem a képviselők arányát is.

Ország	Kvóta típusa	Férfiak száma a parlamentben	Nők száma a parlamentben	Női képviselők aránya	Összes beérkező választószáma	Női képviselőktől érkező választószáma	Női képviselők választási hajlandósága	Női képviselők választási hajlandósága a beérkező választószámahoz viszonyítva
Montenegró	Törvény által szabályozott	70	10	12,5%	1	0	0,0%	0,0%
Spanyolország	Törvény által szabályozott	179	112	38,5%	5	3	2,7%	60,0%
Ausztria	Párt által alkalmazott	131	52	28,4%	2	0	0,0%	0,0%
Egyesült Királyság	Párt által alkalmazott	503	145	22,4%	17	5	3,4%	29,4%
Horvátország	Párt által alkalmazott	114	35	23,5%	4	0	0,0%	0,0%
Litvánia	Párt által alkalmazott	112	27	19,4%	8	1	3,7%	12,5%
Magyarország	Párt által alkalmazott	352	34	8,8%	20	3	8,8%	15,0%
Svájc	Párt által alkalmazott	174	67	27,8%	32	11	16,4%	36,6%
Svédország	Párt által alkalmazott	201	148	42,4%	21	12	8,1%	57,1%
Összesen		1836	630		110	35	5,6%	31,8%
Dánia	Nincs kvóta	107	72	40,2%	15	11	15,3%	73,3%
Észtország	Nincs kvóta	79	21	21,0%	10	1	4,8%	10,0%
Írország	Nincs kvóta	141	25	15,1%	10	2	8,0%	20,0%
Lettország	Nincs kvóta	76	23	23,2%	8	3	13,0%	37,5%
Összesen		403	141		43	17	12,0%	39,5%
A kettő együtt		2239	771	25,6%	153	52	6,7%	34,0%
Átlag				24,9%				

6.2. táblázat Nemek közötti megoszlás kvóta típusok szerint a vizsgált országokban, illetve a képviselőkötől érkező válaszok

Mint láthatjuk, a vizsgált országok képviselőinek körülbelül negyede nő – 25,6 százaléka – s a vizsgált parlamentek képviselőnői arányának átlaga pedig 24,9 százalék. A vizsgált országok közül Magyarországon a legkisebb a női képviselők aránya a parlamentben: mindössze 8,8 százalék. A feljebb már hivatkozott, az EU/EGT országokban végzett felmérés szerint csak Málta van némileg ezen arány alatt (8,7 százalék), így hazánk sereghajtónak számít nem csak a vizsgált országok között, hanem a kontinensen is. Kevés képviselő nő dolgozik a montenegrói, ír és a litván parlamentben is. A legtöbb vizsgált országban – különösen Ausztriában, az Egyesült Királyságban, Horvátországban, Svájcban, Észtországban és Lettországon – a nők reprezentáltsága közelít az itt szereplő 24,9 százalékos átlaghoz.

A kutatásban felmért országok közül Svédországban valósul meg a legnagyobb arányban a parlamentben a nők képviselete: 42,2 százalékos a reprezentáltságuk. Az 6.2. táblázat azt is bizonyítja, hogy a női kvóta alkalmazása nem feltétlenül szükséges kritériuma a női reprezentáció magas szintjének. Ennek ékes példája Dánia, hiszen az ország nem alkalmaz kvótát, mégis nem sokkal maradt el Svédország mögött, képviselői 40,2 százaléka nő. Továbbá az is látható, hogy a törvény általi szabályozásnak is van értelme, hiszen a spanyol parlamentben is sok képviselő nő foglal helyet.¹¹

Természetesen – mint a választási hajlandóságnál – itt is fontos megjegyezni, hogy az országok különbözősége torzíthat a kapott eredményeken. Probléma lehet az eltérő parlamenti létszám, de a hasonló létszámú parlamentek vizsgálatánál is több tényező befolyásolhatja az eredményeket. Egy olyan országtól, ahol a parlament létszáma nagy, és a női képviselők aránya is viszonylag nagy, nyilván könnyebb nagyarányú választ kapni a képviselőnőktől, mint egy olyan országtól, ahol szintén sok képviselő van, de köztük kevés a nő. Ezenkívül a kevés választ küldő országokkal is gond lehet, hiszen, ha például Ausztriából ketten, vagy Spanyolországból öten válaszolnak, akkor könnyű nagyon jó, vagy akár nagyon rossz női választási hajlandóságot eredményül kapni.

11 A felmérésben arányuk 38,5 százalék, de ha az eredeti parlamenti létszámot vesszük figyelembe, akkor sem romlik sokat az eredmény, mert 36 százalék lesz (ld. Quotaproject, 2013).

A 6.2. táblázat alapján látható, hogy a 771 női képviselőnek elküldött emailre 52 választ kaptunk, mely 6,7 százalékos válaszolási hajlandóságnak felel meg. Ha csak a valamilyen kvótát alkalmazó országokat vizsgáljuk, látható, hogy ez az arány 5,6 százalékra csökken, míg azokban az államokban, ahol nincs kötött előírás, 12 százalékra nő. Ha azonban azt elemezzük, hogy a válaszolók mekkora hányada volt nő, egészen más arányokat kapunk. Így vizsgálva az adatokat, 153 reakcióból 52 érkezett képviselőnőktől, ami 34 százaléknak felel meg.

A kvótát használó országok közül értelemszerűen az amúgy is kevés választ küldő országok szerepeltek gyengén, így Montenegró, Ausztria és Horvátország, mivel innen a kevés reakció is mind férfitől érkezett. Legjobban Svájc szerepelt, mert 67 képviselőnőjétől 11 válasz érkezett, mely 16,4 százalékos válaszolási hajlandóságnak felel meg – eredménye az egész táblázatot tekintve is a legjobb.

Az összes beérkező és a képviselőnőktől érkező válaszok arányát nézve Spanyolország jár az élen, de eredménye csalóka lehet, hiszen egy összesen 5 választ küldő országnak könnyű nagy – 60 százalékos – női válaszolási hajlandóságot elérnie. Ha a több választ küldő országokat nézzük, akkor látható, hogy Svédország jól szerepelt: 21 válaszból 12 érkezett nőtől; de Svájc eredménye is jónak számít, hiszen itt a 32 válaszolóból 11 jött képviselőnőtől.

A négy kvótát nem használó ország közül Dániáé a legjobb eredmény mindkét válaszolási hajlandóságot elemezve: 72 képviselőnőjétől 11 választ kaptunk, mely 15,3 százalékos válaszolási aránynak felel meg, s mivel 15 válasz érkezett összesen, így 73,3 százalékos a képviselőnőktől érkező válaszok aránya, mely az egész táblázatot szemlélve is a legkimagaslóbb eredmény.

Koncepcióm, miszerint a valamilyen kvótát alkalmazó országok képviselőnői nagyobb arányban válaszolnak emailes megkeresésünkre, nem igazolódott be. Ha eltekintünk a „torzító faktorok” lehetőségétől, látható, hogy jelen esetben a női kvótát nem használó országok képviselőnői nagyobb arányban válaszoltak megkeresésünkre, s a beérkező válaszok számához viszonyítva is jobban teljesítettek, mint azok a vizsgált országok, melyek a nők politikai alulreprezentáltságát valamilyen kvóta alkalmazásával kívánják csökkenteni.

A beérkezett válaszok alapján a képviselők jobban teljesítettek. A vizsgált országok parlamentjeinek negyede – 25,6 százaléka – nő, s a válaszok 34 százaléka tőlük érkezett, mely 6,7 százalék válaszolási hajlandóságnak felel meg. Ha a férfi képviselőknél is kiszámoljuk ezt a következő eredmény születik: a vizsgált országok parlamentjeinek 74,4 százaléka férfi, s tőlük a válaszok 66 százalékát kaptuk, mely 4,5 százalék válaszolási hajlandóságot tesz ki.

6.3.3. Válaszolási hajlandóság a kormány- és az ellenzéki pártoknál

Elemzésem harmadik részében a kormány- és az ellenzéki pártok válaszolási hajlandóságát mutatom be. Arra voltam kíváncsi, hogy befolyásolja-e a képviselők reagálását az, hogy éppen hatalmon vannak vagy ellenzékbe szorultak.

Előzetesen azt feltételeztem, hogy a hatalmon lévő pártok képviselői kisebb, míg az ellenzékiek nagyobb arányban küldenek majd választ. Ezt azért gondoltam így, mert úgy vélem, egy ellenzéki pártnak minden lehetőséggel élnie kell, hogy szerepelhessen, hallassa a hangját, ha a következő választások után is parlamenti párt vagy kormányerő szeretne lenni. Az internetes politikai kommunikáció olcsósága az ellenzéki pártok számára remek lehetőséget nyújthat az erőfölények kompenzálásra. Ugyan egy nemzetközi kutatócsoport nevében küldtük emailünket, mégis egy ilyen levélre való reagálás is alkalmat adhat az erőviszonyok kiegyenlítésére.

A kutatás e részét azonban nem tudtam mind a tizenhárom országgal elvégezni, ugyanis Svájcot direktoriális kormányformája miatt ki kellett vennem a mintából. A direktoriális modell egyedül ebben az országban létezik. Ez a rendszer vegyíti a két alap-típus, vagyis a parlamentáris és a prezidenciális kormányforma jellemzőit. Az állam ügyeit egy kollektív végrehajtó-testület intézi, a miniszterelnököt rotációs rendszerben egy évre választják meg. A választásokon mindig ugyanaz a négy párt alkotja a Szövetségi Tanácsot, melynek nincs felelőssége a parlamenttel szemben, ugyanis a kormánynak nincs ellenzéke. A kormány-ellenzék reláció hiánya miatt tehát el kellett hagynom a svájci adatokat.

A következő táblázat azt foglalja össze, hogyan alakult a kormánypárti képviselők, valamint az ellenzéki pártok képviselőinek száma, továbbá, hogy hány válasz érkezett a két csoporttól és ez milyen válaszolási hajlandóságnak felel meg.

Ország	Válaszok száma	Kormány-párti képviselők száma	Kormány-párti képviselők-től érkező válaszok száma	Ellenzéki pártok képviselőinek száma	Ellenzéki pártoktól érkező válaszok száma	Kormány-párti képviselők válaszolási hajlandósága	Ellenzéki képviselők válaszolási hajlandósága
Ausztria	2	108	1	75	1	0,93%	1,33%
Dánia	15	77	5	101	10	6,49%	9,09%
Egyesült Királyság	17	361	8	287	9	2,22%	3,14%
Észtország	10	55	7	45	3	12,73%	6,66%
Horvátország	4	80	2	69	2	2,50%	2,90%
Írország	10	113	8	53	2	7,08%	3,77%
Lettország	8	49	4	50	4	8,16%	8,00%
Litvánia	8	79	8	60	0	10,12%	0,00%
Magyarország	20	263	9	123	11	3,42%	8,94%
Montenegró	1	48	1	32	0	2,08%	0,00%
Spanyolország	5	149	2	142	3	1,34%	2,11%
Svédország	21	173	10	176	11	5,78%	6,25%
Összesen	121	1555	65	1213	56	4,18%	4,62%

6.3. táblázat Kormány- és ellenzéki pártok adatai

A táblázat összesített eredményeit megfigyelve látszik, hogy a beérkezett válaszok tekintetében a kormánypártoktól több válasz érkezett, amit a kétfajta képviselők között meglevő számok magyaráznak, mivel nyilván az tesz egy pártot/ pártokat kormányzó párttá, ha képviselői(k) többen vannak a parlamentben. Néhány kivételre azonban fel kell hívni a figyelmet. Látható, hogy három országban – Dániában, Lettországbán és Svédországbán – kevesebb a kormánypárti képviselők száma, mint az ellenzékieké. Lettországbán azonban két kormánytag is független, így a kisebbségi kormány, mégsem teljes egészében kisebbségi (Parlgov, 2014). Skandináviában pedig gyakran előfordul kisebbségi kormányzás, aminek sikerességéhez szükséges a politikai kultúra megléte és az ehhez alkalmas pártrendszer. Azt is szükségesnek tartom megemlíteni, hogy a spanyol kép-

viselőház eredeti létszámát tekintve nem ilyen kiélezett a kormány és ellenzék számainak viszonya, ugyanis az eredeti 350 fős kongresszus 185 kormánypárti és 165 ellenzéki képviselőből tevődik össze.

Az összesített eredményeket nézve beigazolódott feltételezésem, tehát – ha nem is sokkal - de az ellenzékbe szorult pártok összességében némileg aktívabbak voltak a válaszolási hajlandóságot tekintve. 1555 kormánypárti képviselőtől 65 választ kaptunk, mely 4,18 százalékos válaszolási hajlandóságnak felel meg, míg a 1213 ellenzéki képviselőből pedig 56-an reagáltak, ami 4,62 százalékos válaszolási arány.

Ugyanakkor, ha az egyes országokat vizsgáljuk, az is kitűnik, hogy nem minden országban válaszoltak nagyobb arányban az ellenzéki pártok képviselői: Észtország, Írország, Lettország, Litvánia és Montenegró kormánypárti képviselői nagyobb arányban küldtek választ megkeresésünkre – de ne felejtjük el, utóbbi országból csak egyetlen reakció érkezett. Érdekes azonban Litvánia esete, mert az első részben vizsgált, a válaszolási hajlandóságot tekintve középmezőnyhöz tartozó országból csak a regnáló párt képviselői írtak nekünk, az ellenzékiektől nem érkezett válasz.

6.4. KÖVETKEZTETÉSEK

A végeredmények tükrében felvázolhatóvá válik egy tipikus válaszoló profilja, még ha a tizenhárom vizsgált ország eredményei nagyon változatosak lettek is. Ha mégis megpróbálunk valamiféle profilt felállítani a következő eredmény születik: legnagyobb eséllyel akkor kapunk választ emailes megkeresésünkre, hogyha egy dán ellenzéki képviselőnek címezzük elektronikus levelünket. De akkor is nagy az eshetősége a válasznak, ha egy észt kormánypárti férfi képviselőnek, vagy egy svájci képviselőnek küldünk emailt. Legkisebb valószínűséggel pedig egy osztrák kormánypárti vagy egy montenegrói ellenzéki képviselőtől kaphatunk választ, de akkor is reakció nélkül maradhatunk, ha egy spanyol kormánypárti képviselőnek írunk.

Kutatásunk alapján azt mondhatjuk, hogy a parlamenti képviselők nem szívesen válaszolnak egy nemzetközi kutatócsoport

nevében megírt elektronikus megkeresésre, hiszen összességében alig több mint 5 százalékkuk méltatott minket válaszra. Nem szabad azonban elfelejtenünk, hogy ez egy összesített adat, és vannak olyan országok, melyek, ha nem is sokkal, de pozitív irányban térnek el ettől az aránytól, azonban a vizsgált államok többsége közelít az 5 százalékos válaszolási arányhoz, illetve lényegesen alul marad ettől a számtól.

Úgy gondolom, hogy csak akkor lehetne biztosan megállapítani azt, hogy ez a válaszolási arány kirívóan alacsony, ha az összes vizsgált ország tekintetében rendelkezésünkre állnának összehasonlítható adatok, vagy bizonyos idő múlva megismételnénk a kutatást. Összehasonlítást jelenleg viszont csak Magyarország tekintetében tudnánk végezni. Merkovity – Major – Harkai 2012-ben megjelent tanulmánya a magyar országgyűlési képviselők interaktivitását vizsgálta. 2011 októberében küldték ki elektronikus megkeresésüket, s ahogy már említettem, a kérdés ugyan más volt, de akkor a képviselők 27,6 százaléka válaszolt az elküldött emailekre. Jelen felmérés magyarországi része 2012 májusában készült, s a képviselők 5,18 százaléka reagált, tehát fél év elegendő volt ahhoz, hogy ötödére csökkenjen a válaszolók száma. Természetesen nem állíthatom biztosan, hogy az összes ország esetében ilyen nagy kilengések lennének a felmérés esetleges megismétlése esetén, mert nyilvánvalóan sok minden befolyásolhatja a reagálás arányát – gondoljunk csak a kampányidőszakra, mely várhatóan növelné a válaszok számát.

Nem csak egy aktívabb kampányidőszak növelheti a reakciók arányát, hanem például az is, ha hivatalos – mondjuk egyetemi - levelezőrendszerrel küldjük el üzenetünket és nem pedig egy ingyenesen létrehozható elektronikus postafiókból címezzük a megkeresésünket. Feltehetőleg alacsonyabb is lehetett volna a válaszolási hajlandóság, ha nem egy nemzetközi egyetemi kutatócsoport tagjaként írjuk alá üzenetünket. E két dolog talán segített megtalálni a középútat abban, hogy ne befolyásoljuk túlzottan a válaszolási arányát.

Úgy vélem nem is kell egyből a statisztikákhoz nyúlni, elég csak körülnéznünk magunk körül és saját mindennapjainkból kiindulva is megfigyelhetjük az internet térnyerését. Az online lehetőségek tárháza napról napra növekszik, életünket egyre jobban e lehetőségekhez igazítjuk, s egyúttal kezdünk függeni

is tőlük. Ha mégis ragaszkodunk a pontos adatokhoz, akkor is megfigyelhető az internethasználat növekedése, mint ahogyan erre már korábban utaltam. Az internet szerepe személyes kapcsolattartásban is egyre bővül – köszönve legfőképp az egyre népszerűbb közösségi oldalaknak.

A képviselők alacsony email-es interaktivitása azonban arra enged következtetni, hogy valószínűleg kapcsolattartás más formáit preferálják. A válaszolók körét vizsgálva vegyes képet kapunk, hiszen nem csak pozitív tartalmú reakció érkezett postafiókjainkba. A svájci felméréskor fordult elő például két ízben is, hogy a képviselőktől franciául kaptunk választ. Egyikük azt írta, amennyiben leírjuk neki franciául is kérdéseinket, szívesen válaszol, a másik képviselő pedig postai elérhetőséget kért. Mindkettejüknek válaszoltunk – angolul – de később egyikőjük sem reagált.¹² Az asszisztenseken, titkárokon keresztül érkező válaszokra általában jellemző volt, hogy udvariasan tájékoztattak arról, hogy az adott képviselő nem kíván részt venni felmérésünkben, de sok sikert kíván nekünk. Az ilyen „közvetett” válaszoknál az is előfordult, hogy részletesen, olykor valamilyen dokumentumot csatolva, vagy linket küldve reagáltak megkeresésünkre. Ez a személyesen a képviselőktől érkező válaszokra is jellemző volt, ugyanakkor itt voltak kifejezetten „minimalista” reakciók is, melyek sokszor csak egy igen-nem válaszból álltak. Érdekességként még megemlíteném, hogy a 153 válaszból 21 érkezett „közvetett” formában és 132 pedig személyesen a képviselőktől – és a legtöbb választ küldő Svájc ebben a kategóriában is kiemelkedik, ugyanis mind a 32 választ személyesen a képviselőktől kaptuk.

Manapság már szinte automatikus, hogy a politika szereplői is jelen vannak a különböző web 2.0 technikán alapuló oldalakon, s számos példa bizonyítja, hogy a közösségi portálokon létrehozott politikus-profilok segítségével remekül lehet tájékoztatni és mozgósítani is a választópolgárokat. Éppen ezért talán részletesebb képet kaphatunk a politikusok internetes felületen keresztül történő aktivitásáról, ha a közösségi oldalakon való jelenlétüket vizsgáljuk meg, ami egy új kutatás tárgyát képezhetné.

12 Ezeket a reakciókat is a válasz kategóriába soroltuk.

Irodalomjegyzék

BUNDESAMT FÜR STATISTIK (2010): *Informationsgesellschaft – Indikatoren. Haushalte und Bevölkerung – Internetnutzung*. Online elérhető: http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/themen/16/04/key/approche_globale.indicator.30106.301.html?open=302 (utolsó letöltés: 2014. április 13.)

DAHLERUP, DRUDE – FREIDENVALL, LENITA – JOHANSSON, EMIL – SOLT, ELEONORA – BIVALD, KATARINA – PERSSON-WEISS, LENE (2011): *Electoral Gender Quota System and their implementation in Europe*. Online elérhető: <http://www.europarl.europa.eu/committees/fr/studiesdownload.html?languageDocument=EN&file=60648> (utolsó letöltés: 2014. április 15.)

EUROSTAT (2013): *Personen, die das Internet regelmässig nutzen*. Online elérhető: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=de&pcode=tin00091> (utolsó letöltés: 2013. április 13.)

EUROSTAT (2013): *Personen, die das Internet zur Teilnahme an Beratungen oder Abstimmungen über Bürgerangelegenheiten oder politische Themen genutzt haben*. Online elérhető: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=de&pcode=tin00129> (utolsó letöltés: 2014. április 13.)

INTERNETWORLDSTATS (2013): *Internet and Facebook Usage in Europe*. Online elérhető: <http://www.internetworldstats.com/stats4.htm> (utolsó letöltés: 2014. április 30.)

KISS BALÁZS - BODA ZSOLT (2005): *Politika az interneten*. Budapest, Századvég Kiadó.

MERKOVITY NORBERT (2012): *Bevezetés a hagyományos és az új politikai kommunikáció elméletébe*. Szeged, Pólay Elemér Alapítvány.

MERKOVITY NORBERT – MAJOR STELLA – HARKAI ÁGNES (2012): A magyar országgyűlési képviselők interaktivitás-kutatása. *Médiakutató*, Vol. 13, no. 2, 75–87.

PARLGOV.ORG (2014): *Cabinet Dombrovskis IV in Latvia*. Online elérhető: <http://dev.parlgov.org/data/lva/cabinet-party/2011-10-25/> (utolsó letöltés: 2014. február 8.)

QUOTAPROJECT.ORG (2013): *Spain*. Online elérhető: <http://www.quotaproject.org/uid/countryview.cfm?ul=en&country=72> (utolsó letöltés: 2014. március 26.)

SZABÓ GABRIELLA – MIHÁLYFFY ZSUZSANNA (2009): Politikai kommunikáció az interneten. *Politikatudományi Szemle*, Vol. 18, no. 2. 81–102.

SZŰTS ZOLTÁN (2012): Az internetes kommunikáció története és elmélete. *Médiakutató*, Vol. 13, no.1, 7–18.